

YMPÄRISTÖTOIVON TEKOJA

-

JOKIOISTEN SEURAKUNTA

1 Toteutuva näkyväksi vaikuttavuutta lisäten

1.1 Ympäristökatselmuksen rohkaisemaa

Ympäristökatselmuksen valmistelu katselmustaulukkoon koosti näkyväksi jo toteutuvat monet käytännön teot ja valinnat ympäristön ja paremman tulevaisuuden puolesta. Toisinaan tuntui turhauttavaltakin kirjata jo vuosia toteutettuja käytäntöjä ja välillä hymy hiipi suupieliin, kun ilahtuminen jo tehdyistä valinnoista vahvisti toivoa, että olemme oikealla tiellä.

Jokioisten seurakunnan prosessi Kirkon ympäristödiplomin hakemiseksi on ollut hämäläisittäin hitaan sitkeä. Ensimmäiset päätökset tehtiin kirkkoneuvostossa 30.3.2020 ja tavoitteena oli tehdä seudullista yhteistyötä. Henkilövaihdokset ovat vahvasti vaikuttaneet hakuprosessin etenemiseen ja viimeisiä päätöksiä tehtiin ja sisältöjä tarkennettiin vielä kirkkoneuvoston kokouksessa 16.9.2025, jolloin päätettiin pyytää Jokioisten seurakunnan ensimmäinen auditointi.

Jokioisten seurakunnassa on tehty isoja valintoja kohden hiilineutraaliutta. Kiinteistöjen lämmityksessä fossiilinen energia on vaihdettu maalämpöön ja ostettava energia on 100% uusiutuvaa EKOenergiaa. Kiinteistöstrategiaa toteutetaan luopumalla tiloista siten, että toiminnan kannalta olennaiset tilat voidaan säilyttää. Arjen pienet valinnat, joita ohjaa esimerkiksi jätehuoltosuunnitelma ja hautausmaan hoitosuunnitelma tai hautausprosessissa jaettava ohjeistus ympäristövalinnoista hautauksiin liittyen, auttavat ottamaan askeleita ympäristötoivon vahvistuvalla polulla.

Ympäristökatselmuksen ja sitä varten laadittu katselmustaulukko toi esiin mahdolliset tulevaisuuden valinnat ympäristön hyväksi. Näistä koostuu Jokioisten seurakunnan ensimmäinen Kirkon ympäristödiplomin edellyttämä Ympäristöohjelma, tällä kertaa vuosille 2026 – 2030.

1.2 Totuttua toteuttaen uusia valintoja vahvistamaan

Ympäristöohjelma ohjaa ensinnäkin pitämään aktiivisesti toiminnassa jo nyt toteutuvat ympäristöteot. Väliauditointi vuoden 2028 aikana on luontainen tarkastuspiste, että olemme rutinoituneet pitämään sen, mitä ympäristökatselmuksessa hyväksi tavaksemme havaitsimme. Samalla tulee tarkistettua, että ympäristöohjelman toinen

ydin, uudet ja aiempia vahvistavat valinnat viedään valmistelusta päätöksentekoon ja toteutukseen. Ympäristöohjelma asettaa tavoitteet pisteiden kasvattamiselle ympäristödiplomin eri osa-alueilla sekä pitämään tiukasti kiinni jo kerätyistä hyvistä valinnoista.

Jokioisten seurakunta laajenee 1.1.2026 alkaen, kun Humppilan ja Ypäjän seurakunnat lakkaavat ja niiden jäsenet liittyvät Jokioisten seurakuntaan. Seurakunnan nimi vaihtuu Jokiläänin seurakunnaksi, jonka muodostavilla seurakunnilla on kaikilla ensimmäinen Kirkon ympäristödiplomikausi käynnissä. Seurakuntarakenteen muutos edellyttää heti vuoden 2026 aikana yhteistä perehtymistä ympäristöjärjestelmään, päätöksen teossa vastuushenkilöiden päivittämistä sekä henkilöstön ja luottamushenkilöiden kouluttamista. Tästä on hyvä jatkaa yhteistä työtä ja valintoja ympäristötoivon vahvistamiseksi.

1.3 Minimikriteereitä ja pisteitä

Minimikriteereiden toteutuminen varmistetaan ja vahvistetaan. Ensimmäisen ympäristödiplomin vähimmäispisteet täyttyvät ollen 114 / 100 pistettä. Ohjelmakauden tavoitteilla ja toimenpiteillä pisteiden kertymistä tavoitellaan tasolle 218 / 100 pistettä.

Taulukko 1 Pisteiden koostetaulukko, toteutuvat 2025 ja ohjelmakauden lopussa.

Luku	Toteutuu 2025	Tavoite 2030
2 Kirkon ympäristödiplomi	9	16
3 Toiminta ja talous	10	36
4 Ympäristökasvatus	27	42
5 Jätehuolto ja kiertotalous	7	14
6 Ruoka ja keittiö	9	19
7 Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito	24	48
8 Hautausmaat ja viheralueet	27	36
9 Metsät ja muut luonnonalueet	3	10
10 Liikenne	0	5
Yhteensä	116	226

2 Kirkon ympäristödiplomi tavoitteet

Johdon sitouttaminen

Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston sitouttaminen kouluttamalla ja esittelemällä voimassa olevat alueelliset ympäristödiplomiohjelmat. Jokiläänin seurakunta muodostuu aiemmista Humppilan, Jokioisten ja Ypäjän seurakunnista, joilla kaikilla oli oma vahvistettu ympäristöohjelma. Näitä ohjelmia toteutetaan alueellisesti, kunnes vuoden 2028 väliauditoinnin myötä käynnistetään Jokiläänin seurakunnan ympäristöohjelman luonnosteleminen seuraavalle diplomikaudelle 2031–2035.

Ympäristödiplomikoulutus

Henkilöstö, luottamushenkilöt ja seurakunnan aktiiviset vastuunkantajat perehdytetään alueellisiin ympäristöohjelmiin. Seurakuntien liittosopimus edellyttää paikalliset

työntekijäyhteisöt ja käytäntö tulee muovaamaan näistä ristiin liikkuvia, joten eri alueilla voimassa olevat ympäristöohjelmat perehdytetään laajasti, jotta ympäristöteoista ja -tavoitteista voidaan pitää kiinni.

Vastuuhenkilöt

Seurakunnan työyhteisössä on vaihtuvuutta eläkkeelle ja työurilla siirtymisten vuoksi. Osa vastuuhenkilöistä tulee vaihtumaan ja hallinnon tehtävänä on huolehtia päätöksin ja viestinnällä, että vastuuhenkilöt (ympäristövastaava, ympäristötyöryhmä, energiavastaava, jätehuoltovastaavat, vaarallisten aineiden vastuuhenkilöt) on nimetty ja koulutettu. Henkilönimeämisten sijaan vastuutehtävät tullaan sitomaan tehtäväkohtaisiksi.

Diplomin uusiminen ja väliauditointi

Kirkon ympäristödiplomin uusiminen tulee ajankohtaiseksi vuoden 2030 aikana. Vuonna 2028 toteutettava oma väliauditointi luo pohjan ympäristöohjelman päivittämiselle ja tavoitteiden asettamiselle vuosille 2031–2035.

Viestintä

Viestintää vahvistetaan ja seurakuntalaisia osallistetaan sen toteuttamiseen. Viestinnässä nostetaan esiin ennen kaikkea pienien arjen valintojen vaikuttavuutta jokaisen vastuullisena valintana. Alueelliseen yhteiskunnalliseen keskusteluun liitytään ympäristö- ja luontoarvoja puolustaen.

3 Toiminta ja talous

Toiminta- ja taloussuunnitelma

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa on selkeät, konkreettiset mitattavissa olevat, ympäristötyön tavoitteet omana osuutena. Tavoitteet johtavat ympäristötyön läpäiseväsyyteen seurakunnan elämässä.

Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa raportoidaan ympäristötyön tavoitteiden toteutuminen. Tavoitteiden saavuttamisen yksityiskohtaisempi seuranta ja raportointi tuotetaan seurakunnan verkkosivuille.

Hankintaohje

Hankintaohjeet yhdenmukaistetaan väliauditoinnissa. Hankintaohjeet liitetään osaksi perehdytystä ja kerran vuodessa työntekijäkokouksessa kerrataan sovitut hankinnan ja vastuullisuuden ohjeet.

Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit

Ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttöä laajennetaan ja ympäristösertifikaatteihin perehdytään, että voidaan tunnistaa myös muiden toimijoiden ympäristövalinnat ja tehdä vastuullisia hankintoja entistä tietoisemmin.

Uusio- ja kierrätystuotteet

Seurakunta tekee laajemmin uusio- ja kierrätystuotevalintoja tavoitellen viittä pistettä. Esimerkiksi toimistojen ja tilojen kalustamisessa voidaan hyödyntää uusio- ja kierrätyshankintoja.

Hiilineutraalius ja päästöjen kompensointi

Seurakunnan hiilijalanjälki lasketaan väliauditointiin 2028 mennessä. Sen pohjalta laaditaan ympäristöohjelman loppukaudeksi suunnitelma kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä.

Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia

Suomen hallituksen vähentäessä kehitysyhteistyötä on seurakunnissa painotettava kansainvälistä vastuuta niin viestinnässä kuin teoissa. Tavoitteena on, että lähetystyöhön ja kansainvälisen diakoniaan ohjatut varat ja vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa seurakunnan ulkoisiin toimintakuluihin on 4 – 5% ympäristöohjelmakauden puolivälistä eteenpäin.

4 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatussuunnitelma

Kasvatuksen tiimi yhtenäistää alueelliset ympäristökasvatussuunnitelmat väliauditointiin 2028 mennessä.

Jumalanpalveluselämä

Julistuksen ja musiikin tiimi varmistaa, että jumalanpalveluselämässä vuodenkierron eri aikoina tuodaan esiin ympäristöteemoja. Luomakunnan sunnuntaita vietetään eri

ajankohdissa laajenevan Jokiläänin seurakunnan alueella. Jumalanpalveluselämää koskevat ympäristöohjelmien tavoitteet sulautetaan väliauditointiin 2028 mennessä.

Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut alueet

Jokioisten alueelle rakentuu kaksi ohjattua hiljaisuuden luontopolkua. Toinen seurakuntatalon läheisyyteen varhaiskasvatuksen ja seurakuntatalossa toteutuvan toiminnan lähikäyttöön ja toinen kirkonmäen ja hautausmaan alueelle. Hautausmaalle osoitetaan hiljaisuuden paikkoja ja asennetaan hiljaisuuteen johdattavia mietiskelytekstejä.

Leirien ohjelmassa hyödynnetään leirialueen lähiluontoa ryhmäyttämisessä, opetuksessa kuin hartauselämässä.

Tammelan alueen kansallispuistoja hyödynnetään luontopyhiinvaelluksen kohteina.

Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Verkostoyhteistyön mahdollisuudet tunnistetaan ja käynnistetään yhteistyö. Linkitymme kunnan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, Elonkierron ja alueellisten toimijoiden kanssa rakentamaan ympäristötapahtumien vuotta. Pitäjänpäivillä ja Elokuun erinomainen ehto – tapahtumassa viestimme vahvasti ekoteologiasta ja teoista ympäristötoivon puolesta. Tavoitteena väliauditoinnissa 2028 saada tästä osasta 3-5 pistettä.

Leirit, retket ja muut tapahtumat

Eri ikäisten retkissä ja tapahtumissa on ympäristöteema.

Tavoitteena on, että väliauditoinnissa tästä osiosta saadaan 6 pistettä.

Rippikoulu ja isostoiminta

Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus ja heidän kanssaan on vahvistettava toivon tulevaisuutta myös ympäristöteemoissa. Vihreät riparit -toimintamallia vahvistetaan rippikouluissa ja isostoiminnassa siten, että tässä osiossa saavutamme 7 pistettä väliauditoinnissa.

5 Jätehuolto ja kiertotalous

Jätelaki ja kunnalliset jätehuoltomääräykset

Seurakuntarakenteen muuttuessa pidetään päivityskoulutukset jätelaista ja kunnallisista jätehuoltomääräyksistä. Jätehuoltovastaavat laativat tiivistelmän, joka liitetään osaksi perehdytysuunnitelmaa. Tällä varmistetaan henkilöstön vaihtuessa jatkuva tiedostaminen lain ja määräysten osalta.

Jätehuoltovastaavat ja -koulutus

Seurakunta huolehtii, että jätehuoltovastaavia on nimetty riittävästi ja heille sekä työyhteisölle on annettu perehdytys sekä koulutus jätehuoltoon. Seurakuntalaisten aktiiviset vastuunkantajat perehdytetään jätehuoltoon.

Kiertotalous

Muistamissäännön päivittäminen ohjaa tavaralahjamuistamisen sijaan palvelulahjoilla tai luonnon monimuotoisuutta lisäävien lahjojen käyttämiseen.

Vähennetään tulosteiden ja kopioiden määrää mm. luopumalla paperitulosteista

hallinnon kokouksissa. Ympäristöohjelmakaudella selvitetään, mitkä kaikki laitteet, koneet ja kalustot on jatkossa mahdollista lainata, vuokrata tai hankkia leasing-sopimuksella. Tavoitteena saada 3 pistettä väliauditoinnissa 2028.

Jätemäärän seuranta ja vähentäminen

Jätemäärän seurantaan laaditaan graafinen sarja, josta viestitään jätepisteiden läheisyydessä. Samalla annetaan vinkkejä jätemäärän vähentämiseen.

6 Ruoka ja keittiöt

Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet

Seurakunta osallistuu Reilun kaupan viikkoon.

Valmistellaan luokittumista reilun kaupan seurakunnaksi.

Tavoitteena väliauditoinnissa 5 pistettä.

Lähiruoka

Tavoitteena saavuttaa 4-5 pistettä väliauditoinnissa. Varmistetaan, että lähiruoka - tavoite toteutuu nykytasolla ja lisätään lähiruokan käyttöä, jos kuljetus- ja kustannusnäkökulmat huomioiden mahdollista.

Luomuruoka

Lisätään ja laajennetaan luomuruokaosuutta, tavoitteena 3 pistettä väliauditoinnissa.

Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus

Keittiöhenkilökunta osallistuu vuosittain johonkin ympäristönäkökulmien huomioimisen vahvistamiseen tähtäävään koulutukseen ympäristöohjelmakaudella. Tavoitteena on, että koulutus vahvistaa ympäristödiplomin ohjaamien valintojen tekemisessä ja luon innostusta tehdä arjen työssä pieniäkin ekovalintoja.

Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat

Ohjelmakaudella keittiöhenkilöstö perehtyy valtioneuvoston periaatepäätökseen julkisten elintarvike- ja ruokapalveluhankintojen arviointiperusteisiin ja oppaaseen vastuullisista elintarvikehankinnoista. Perehtymisen pohjalta päätetään toimenpiteistä, joilla vastuullisuutta vahvistetaan.

https://www.motiva.fi/files/18215/Opas_vastuullisiin_elintarvikehankintoihin_-_suosituksia_vaatimuksiksi_ja_vertailukriteereiksi.pdf

https://www.motiva.fi/files/14778/Valtioneuvoston_periaatepaatos_julkisten_elintarvike-_ja_ruokapalveluhankintojen_arviointiperusteista.pdf

7 Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito

Kiinteistöstrategia

Kiinteistöstrategia päivitetään väliauditointiin 2028 mennessä. Jokiläänin seurakunnan

alkaessa tulee ajankohtaiseksi tehdä hankeselvitykset Jokioisten seurakuntatalon, Kiipun kesäkodin ja Ypäjän seurakuntakodin investointien osalta. Jokioisten kirkonseutu ja etenkin Pappilan tulevaisuus sekä Jokioisten kirkon energiatalouden parantaminen tulee selvitettäväksi. Hankeselvitykset antavat suuntaviittoja kiinteistöjen osalta tehtäviin ratkaisuihin.

Tilojen käyttö

Tehdään selvitys, miten tilojen käyttöastetta voidaan nostaa. Pyritään mahdollisimman laajasti supistamaan omistettujen kiinteistöjen määrää vain välttämättömään.

Kiinteistönhuoltojärjestelmä.

Toimiva kiinteistönhuoltojärjestelmä otetaan käyttöön ohjelmakauden aikana. Tämä helpottaa laajenevan seurakunnan kiinteistönhuollon järjestämistä ja seurantaan. Tavoitteena on, että jo väliauditoinnissa tästä osiosta saadaan 5 pistettä.

Energiakatselmus

Toteutetaan energiakatselmus ja sen pohjalta toimenpidesuunnitelma. Tavoitteena on, että ohjelmakauden päättyessä osiosta saadaan vähintään 15 pistettä.

Kiertotalous uudis- ja korjausrakentamisessa

Seurakunnassa on mahdollisesti tulossa sekä uudis- että korjausrakentamishankkeita. Hankesuunnitelmissa selvitetään kiertotalousmahdollisuudet ja tehdään mielekkäät ja mahdolliset kiertotaloutta hyödyntävät valinnat.

Rakennusalan, kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon koulutus

Seurakuntamestareille ja suntioille sekä heidän esihenkilöille pidetään koulutukset, joissa ympäristönäkökulmat keskiössä. Tavoitteena saada tästä osiosta 3 pistettä väliauditoinnissa tai seuraavan ohjelmakauden alussa. Koulutusesimerkit Kiinteistöhoitoon ympäristöosaava ja Puhtaanapidon ympäristöosaava.

8 Hautausmaat ja viheralueet

Hautausmaiden, piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi

Ohjelmakaudella toteutetaan kasvi- ja eläinlajiston inventointi. Tämä toteutetaan yhteistyössä oppilaitosten, järjestöjen ja tutkimusyhteisöjen kanssa.

Kulttuuri- ja perinnekasvien kasvatusmahdollisuudet selvitetään ja tehdään toteutussuunnitelma. Muodostetaan alueita, joilla kasvatetaan hyönteis- ja perhoskasveja ja tuetaan näiden eliöiden monimuotoisuutta hyönteishotelleilla ja lahoppuilla. Tavoitteena saada osiosta 5 pistettä ohjelmakauden lopussa.

Vedenkulutuksen pienentäminen

Selvitetään oman kaivon perustamis- ja käyttömahdollisuus hautausmaalle.

Sankarihautojen tihkukastelujärjestelmän selvitys ja käyttöönotto. Ohjataan hautojenhoidossa valitsemaan kuivuutta sietäviin lajikkeisiin ja suositaan näitä lajikkeita haudanhoitosopimusten kasvivahtoehtoisissa.

Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen

Vahvistetaan hautausmaiden käyttöä ympäristökasvatuksessa. Viestitään tehdyistä

valinnoista hyönteishotellien, linnunpönttöjen ja lahopuiden sekä kasvivalikoiminen osalta. Tavoitteena saada osiosta 3 pistettä ohjelmakauden lopulla.

Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus

Kausityöntekijöiden ja kesätyöntekijöiden kanssa vuosittainen perehdytys hautausmaan ympäristöohjelmaan liittyviin tavoitteisiin ja hautausmaan hoitosuunnitelmaan.

Tavoitteena on, että osiosta saadaan 5 pistettä väliauditoinnista 2028 eteenpäin.

Kiinteistöihin esihenkilö ja vastaava seurakuntamestari vastaavat koulutusten toteutumisesta.

9 Metsät ja muut luonnonalueet

Hiilivarastot ja hiilinielut

Seurakunta laskee alueidensa hiilivarastot ja hiilinielut sekä seuraa metsiensä tilaa hiilivarastoina ja -nieluina. Hiilinieluja ja -varastoja kasvatetaan laskennallisesti.

Tavoitteena saada 7 pistettä ohjelmakauden lopussa.

10 Liikenne

Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen

Seurakunnan ja sen työyhteisön laajentuessa ja hajautuessa rakennetaan kokous- ja työyhteisöä luovat käytänteet, joissa mahdollistetaan etäkokoukset ja vähennetään kohtaavien kokousten määrää. Rippikoulun, isoskoulutuksen ja nuorten toiminnan sekä leiritoiminnan osalta on mietittävä oman leirikodin etuja verrattuna etäämmälle suuntautuvaan leirimatkailuun, rohkaistava yhteiskuljetuksiin sekä liikkumiseen jalan tai pyöräillen.

Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energialähteet ja vähäpäästöisyys

Sähköautojen latauspisteiden rakentamisen mahdollisuudet ja kustannukset sekä käyttövolyymit selvitetään. Selvityksen pohjalta laaditaan toimenpide-ehdotus.